

D ů v o d y:

Přisvědčiti jest sice dovolatelce, že žalobce nemusí uvést v žalobě právní poměr nebo právní předpis, o který žalobu opírá, neboť jest věcí soudu, aby uvážil, pod který právní předpis jest skutkový základ žaloby podřaditi. To však odvolací soud učinil. Zdržovací nárok, jak jest podle skutkového přednesu opodstatňován, nelze však vyvoditi ani z předpisu § 1330 obč. zák. (srov. Sb. n. s. č. 14128, 13318 a 11916), ani, jak odvolací soud správně uznal, z předpisů zákona proti nekalé soutěži. Poukazuje-li dovolání v této příčině zejména na předpis § 1 cit. zák., jest mu sice přisvědčiti v tom, že podle tohoto zákonného předpisu může býti žalován také nesoutěžitel (za splnění ostatních podmínek tímto předpisem vyžadovaných), ale jen tehdy, ruší-li v rozporu s dobrými mravy soutěže ke škodě soutěžitele soutěžní pořádek. Tomu tak v souzeném případě nemůže ani býti podle vyličeného skutkového děje žalobního, protože o rušení soutěžního pořádku vytýkaným jednáním žalované nejde; k tomu nestačí tvrzené poškozování dovolatelčino. Tato vytýká žalované, že, požadujíc na svých soutěžitelích, aby pro své výrobky nepoužívali určitých lahví, vyráběných dovolatelkou, protože se staly pro ni příznačné, podala návrh na zavedení smírčího řízení proti firmám Leo A. a Bedřichu W., které stanovisko žalované uznaly, a že tímto způsobem postupuje žalovaná také proti jiným firmám. K takovému postupu však zákon proti nekalé soutěži žalovanou opravňoval. Nejde tu podle toho o otázku bezprávného osobování si práva se strany žalované, jak to právě záporná žaloba určovací vyžaduje (Sb. n. s. č. 9593), když vytýkaný postup byl vyvolán otázkou oprávnění plnění do určitých lahví mezi soutěžiteli žalované, jež hájila svoji soutěžní posici a když otázka ta byla mezi soutěžiteli při nejmenším sporná a nevyjasněná. Vždyť stejně nebylo by lze žalované vytýkati, kdyby místo smírčího řízení byla volila pořad práva a nebylo by lze pro takový postup zakročiti proti ní zápornou určovací žalobou. V jednání žalované nelze však spatřovati ani šikanosní výkon práva ve smyslu § 1295 druhý odstavec obč. zák., který by žalobkyni opravňoval k náhradě škody, což dovolatelka ani netvrdila. I kdyby bylo lze žalobu prvou částí žalobního návrhu považovati za samostatnou určovací zápornou žalobu a za přípustnou proto, že svým rozsahem přesahuje rámec žaloby na plnění, nejsou tu v rámci skutkových okolností, na nichž je žaloba určovací vybudována, dány předpoklady pro její úspěšnost.

Čís. 17455.

Zrušení kupní smlouvy podle § 934 obč. zák. lze se domáhati i v těch případech, kde předmětem smlouvy byly věci umělecké nebo kulturní hodnoty (obraz starého mistra).

(Rozh. ze dne 7. listopadu 1939, Rv I 1068/39.)

Žalobce přednesl, že koupil dne 20. dubna 1937 od žalovaného obraz pocházející od malíře Velasqueze za ujednanou kupní cenu 375.000 K. Později však zjistil dobrozdáním Pradomusea v Madridě a Augusta L. M., že se nejedná o dílo Velasquezovo, nýbrž, že jest to méněcenné dílo, jehož hodnota je několik tisíc K. Poněvadž obecná cena obrazu nedosahuje ani poloviny kupní ceny, kterou žalobce za obraz zaplatil a žalobce neprohlásil, že obraz převzal ze zvláštní oblíbenosti, domáhá se žalobce mimo jiné také vzhledem k předpisu § 934 obč. zák. výroku, že jest žalovaný povinen zaplatiti mu proti vrácení obrazu 375.000 K. Proti žalobě namítá žalovaný mimo jiné, že předpisu § 934 obč. zák. o zkrácení přes polovici obecné ceny nelze v souzeném případě použití, poněvadž žalobce převzal obraz ze zvláštní záliby, jako je tomu vždy, kupuje-li se umělecké dílo. Nižší soudy zjistivše, že žalobce zaplatil za obraz 275.000 K na hotovosti a, že vedle toho dal žalovanému na trhovou cenu obrazu několik obrazů, jichž cena nebyla blíže určena, uznaly podle žaloby tak, že jest žalovaný povinen zaplatiti žalobci proti vrácení obrazu 275.000 K, jinak žalobu zamítly, o d v o l a c í s o u d z těchto důvodů: Žalovaný má za to, že uplatnění práv v § 934 o. z. vytčených předpokládá zrušení právního jednání, jehož důsledkem teprve jest navrácení v předešlý stav. Poněvadž slovné znění žaloby nenavrhuje zrušení kupní smlouvy, pokládá odvolatel rozsudek žalobě vyhovějící za tak nedostatečný, že jej nelze přezkoumati. Odvolateli nelze dáti za pravdu. Podle ustálené praxe nejvyššího soudu (rozh. Sb. n. s. č. 11188) není zapotřebí návrhu žalobního na zrušení smlouvy, ačkoli i v § 932 o. z. jest použito slov »žádati za zrušení smlouvy«. Ono prohlášení jest spatřovati již v tom a je učiněno mlčky, domáhá-li se pronajímatel na př. vyklizení a odevzdání najatých místností, neboť vyvozuje důsledky z ustanovení § 1118 o. z. a nelze tomu rozuměti jinak, než že žádá zrušení smlouvy. Domáhá-li se tedy žalobce vrácení kupní ceny z důvodu § 934 o. z., domáhá se tím mlčky také zrušení smlouvy. Pojetí deklaratorního výroku o zrušení do rozsudečného výroku je na místě jen v případech, kde má žalobce právní zájem na něm (§§ 236, 259, 228 c. ř. s.). Neurčitost žalobní žádosti a rozsudečného výroku shledává žalovaný s hlediska § 7 ex. ř. i v tom, že odsouzením k zaplacení tržní ceny proti vrácení »obrazu« není tento blíže individualisován, takže výrok rozsudečný jako neurčitý nehodí se k exekuci. Odvolací soud nemá výtku za opodstatněnou. Označení osoby oprávněné a povinné, předmět, způsob, rozsah i čas povinného plnění jest v rozsudku uveden. Přihlíží-li se pak k ustanovení §§ 7/2 a 8 ex. ř., nebylo by povolení exekuce, nabude-li rozsudek právní moci, na tom závislé, aby bylo prokázáno, že vzájemné plnění bylo už vykonáno nebo zjištěno. Okolnost tato přichází v úvahu teprve při výkonu exekuce pokud se týče vyřízení návrhu podle § 42 č. 4 ex. ř. Věřitel může také za exekučního řízení orgány výkonými pravoplatně odevzdati věci, je-li k tomu vzájemným plněním zavázán (§ 25 ex. ř., § 379/5 jed. řádu, rozh. Sb. n. s. č. 1769). Nemůže tedy neúplné označení obrazu býti případnému vedení exekuce na závadu. Že jde o obraz koupený 20. dubna 1934 jako od Velasqueze pocházející, není mezi stranami sporno. Odvolatel napadá pak právní ná-

zor prvního soudu, že lze v souzeném případě použití § 934 o. z. a zdůrazňuje, že jest rozhodnou stanovení obecné hodnoty v době koupě a, že třeba užití předpisu § 305 o. z. Toto ustanovení však právě odvolací vývody přehlížejí. Řádná a obecná cena se stanoví, odhadne-li se věc podle užitku, který se zřetelem k době a místu obvykle a všeobecně skýtá. O takové ceně slyšení byli znalci a soud se posudkem řídí. O cenu zvláštní obliby se podle zjištění soudu nejedná. Obecná hodnota je závislá především od doby a místa koupě; nabídka a poptávka světová není směrodatná. Obrazy mohou mít jinou hodnotu v Čechách, jinou na př. v New Yorku. Kdyby existovala a byla směrodatná nějaká hodnota světová, podle světové nabídky a poptávky, musil by obraz míti v celém světě stejnou cenu. Znalci došli k závěru, že nejde o dílo Velasquese, nýbrž o dílo italského nebo španělského malíře z první poloviny 17. století, jehož osobu nelze blíže určit. Jest tedy obraz posuzovati jako bezejmenný. Jeho hodnota činí podle znalců 40.000 K až 70.000 K. Nejde o žádný odpor se spisy, když soud přihlíží k posudku znaleckému, že obraz lze prodati v Čechách za tuto cenu. Laesio enormis není také vyloučena při koupi uměleckých předmětů. Je-li tu obchod uměleckými předměty, tvoří se nutně i cena tržní. O ceně zvláštní obliby lze mluvit tehdy, když věc má pro někoho určitou cenu z důvodů, které tkví u osoby té; může býti i založena na zvláštních poměrech nebo náhodných vlastnostech věci. O takové případy zde nejde. Nejde také, jak míní dovolatel, o umělecký unikát. Pro to zjištění prvního soudu neposkytuje žádného podkladu. Vývody, které se týkají zamítací části rozsudku, nemají významu. Zamítací výrok je pravoplatný, není napaden odvoláním. Zjištěno pak bylo, že tržová cena v penězích byla smluvna částkou 275.000 K. Vrácení této částky se žalobce právem domáhá z důvodu § 934 o. z.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Nejde zde již o zmatečnost rozsudku, protože výtky dovolatelovy směřují pouze proti rozsudku soudu procesního, kdežto dovolací důvod § 503 č. 1 c. ř. s. má na mysli pouze rozsudek soudu odvolacího, jemuž však dovolatel zmatečnost ve smyslu § 477 č. 9 c. ř. s. nevytýká. Dlužno tedy jenom zkoumati, nebylo-li s hlediska předpisů hmotněprávních překážky proti tomu, aby mohlo býti uznáno o žalobní prosbě, pokud se zakládala na zkrácení přes polovici podle §§ 934 a násl. obč. zák. V tomto směru dlužno přisvědčiti odvolacímu soudu, že tomu tak není. Nesejde na tom, že ani v žalobním petitu ani v rozsudkovém výroku nebylo výslovně uvedeno, že se smlouva z tohoto právního důvodu zrušuje, třeba předpokladem nároku z tohoto právního důvodu uplatněného takové zrušení smlouvy podle zákona skutečně bylo. Žalovanému nestala se újma tím, že k takovému výslovnému výroku nedošlo, protože ani za daného stavu věci nelze pochybovati o tom, že jak žalobce sám, který přece sám jako důsledek se své strany nabídl vrácení koupeného obrazu, tak jmenovitě také oba soudy ve skutečnosti na takové zrušení smlouvy

pomýšlely a, že k němu jejich výrokem ve skutečnosti došlo. Není tím ohrožena ani právní bezpečnost a proto dovolací soud nemá za potřebné poopravit v tom směru rozsudečné výroky nižších soudů. Žalovanému nevzešla újma ani z toho, že se ve výroku nečiní zmínka o oněch obrazech, kterých se mu od žalobce dostalo, jak k tomu poukazoval v odvolání. Konečně nemůže být i řeči o neurčitosti žalobního nebo rozsudekového výroku v příčině obrazu koupeného od žalovaného, protože mezi stranami není pochybnosti o tom, o který obraz ve skutečnosti jde. V těchto zde naznačených směrech neučinil žalovaný žádné připomínky před procesním soudem, ač by tak byl měl učiniti podle procesuálních předpisů, jestliže považoval tyto právní otázky za důležité, aby o nich bylo pojednáno. Bezpodstatná je výtká rozporu se spisy, protože se netýká skutkových předpokladů, nýbrž názoru soudu o tom, zda jde o unikát čili nic. Že smluvená cena obrazu činila 275.000 K, je v souhlase s rozsudkem zmíněného soudu. Bylo již naznačeno, že po právní stránce nesejde ani na tom, že žaloba byla co do 100.000 K zamítnuta a že si žalovaný do této zamítavé části rozsudku nemohl stěžovati. S hlediska předpisů §§ 934 a 935 obč. zák. o. posoudily nižší soudy tuto věc správně. Správně tu položily za základ také předpis § 305 cit. zák. o ceně řádné a obecné, o jejíž určení v souzeném případě běželo. Žalovaný mluví v dovolání neprávem o ceně tržní, a tak nejsou na místě ani důsledky, které z tohoto nepřesného označení dovozuje. Neprávem vytyká odvolacímu soudu, že prý se vůbec nevypořádal s námitkami, jež žalovaný uplatňoval v odvolání k objasnění otázky, zda je či není vyloučen opravný prostředek zkrácení přes polovici při prodeji a koupi uměleckých předmětů. Vždyť na jiném místě sám připouští, že se odvolací soud v této otázce postavil na stejné stanovisko, které podle vlastního vylíčení žalovaného zaujal také Klangův komentář. Také dovolací soud považuje toto posouzení zmíněné otázky za správné. Nejde tu, v hospodářském styku, o to, jakou kulturní hodnotu mají umělecká díla, jaká je tedy tato nehmotná, a proto třeba jen imaginární, hodnota. Pro hospodářský styk dlužno posouditi také umělecká díla jako předměty takového styku, tedy jako jiné zboží, jež může býti předmětem úplatných převodů, při nichž se hospodářský zájem jedné i druhé strany projeví úplatou v penězích, tedy cenou. Že tu také umělecká hodnota může býti a bude jedním z činitelů, které určují cenu, o tom netřeba pochybovati stejně jako o tom, že v konkrétním případě bude na určitého kupce působiti také jeho osobní poměr ke kupované věci, který třeba může býti zcela opačný, než jaká je obecně uznávaná hodnota (nebo bezcennost) umělecká a kulturní. Nelze však souhlasiti se žalovaným, jakoby ona skutečnost sama, že se předmět koupě — třeba umělecké dílo — kupujícímu líbí, stačila k úsudku, že mimořádná cena podává se právě jenom ze zvláštní oblíby kupujícího, protože přece je na bílé dni, že pravidelně se kupují předměty, jež se kupujícímu zamlouvají. Hledíme-li pak k tomu, co žalovaný před procesním soudem uváděl k vyvrácení nároku žalobcova, pokud se opíral o zkrácení přes polovici, shledáme, že v obraně žalovaný hlavně kladl důraz na to, že šlo o *pretium affectionis* a že nedošlo-li k výslovnému prohlášení žalobcovu, že

tomu tak jest, nutno prý tak usouditi z průběhu celého vyjednávání, při čemž právě žalovaný budoval na tom, že jde o takové umělecké dílo, u něhož nabídnutá cena jinak ani nemůže býti hodnocena. Tento názor nepovažuje dovolací soud za správný, jak již bylo uvedeno. Také taková umělecká díla mohou býti a bývají předmětem obchodu a může se u nich utvořiti taková cena, kterou lze podle časových a místních poměrů považovati za cenu řádnou a obecnou, při čemž se užitková hodnota, jakou má zákon na mysli, neurčuje výlučně hodnotou kulturní nebo uměleckou, nýbrž případně také jinými cenovými faktory hospodářského styku (líbivost, poptávka a pod.). A tu ovšem nesejde na tom, byl-li již určitý předmět sám, o jehož obecnou hodnotu půjde, předmětem onoho styku, předmětem obchodu, nýbrž hleděti dlužno k tomu, jak se cenové poměry vytvářejí u takových předmětů vůbec. Než v souzeném případě byl již onen obraz sám předmětem hospodářského styku, žalovaný sám se zmínil o tom, jak sám obraz onen kupoval, že dal za něj v Paříži asi 100.000 K, a že pojistil obraz při dopravě na 250.000 K. Z toho přece dlužno usuzovati, že sám žalovaný o peněžní ceně obrazu uvažoval, že si tedy ten obraz podle peněžní jeho hodnoty oceňoval. Jestliže tedy může zde přijíti takové ocenění v penězích v úvahu vůbec, nelze zajisté vyloučiti ani možnost určení obecné ceny, to jest ceny, podle níž možno peníze do koupě obrazu vložené zase získati prodejem, v čemž právě spatřovati dlužno onu užitkovou hodnotu, kterou má na mysli zákon, a kterou nesprávně žalovaný směšuje s hodnotou kulturní nebo uměleckou, anebo ji za tuto zaměňuje. Že by snad žalovaný svou obranu opíral také o ono místo zákona, podle něhož nelze onoho právního prostředku použití také tehdy, když pravou cenu nelze již vyšetřiti (§ 935 předposl. sl. obč. zák.), nelze z jeho vývodů s bezpečností vůbec usouditi. Před procesním soudem, jak již řečeno, žalovaný sám mluvil o různém cenění obrazu, nečinil námitek ani proti tomu, když soud připustil důkaz znalci k vyšetření obecné hodnoty obrazu, ba dohodl se s odpůrcem o osobách znalců, což by zajisté nebyl nechal bez výhrady, kdyby byl měl za to, že onu cenu již vůbec vyšetřiti nelze a kdyby byl měl na mysli zmíněné místo zákona. Než netřeba podrobněji rozebírati, že za daného stavu věci ono místo zákona vůbec nemůže přijíti v úvahu, protože tu zákonu tanuly na mysli poměry docela jiné, neboť vývody žalovaného, které by se daly uvést v souvislosti s tímto právním posouzením a s touto právní otázkou, dovolací soud neuznává za přesvědčivé, nýbrž souhlasí v této příčině s názorem odvolacího soudu, že ani u uměleckých předmětů není vyloučeno použití předpisů o zkrácení přes polovici, neboť také u takových předmětů s hlediska hospodářského styku, případně obchodu s obrazy, je možnost hodnocení v penězích, tedy tvoření cen a jejich pohyb, se všemi důsledky v toho vyplývajícími. Proto nepochybily nižší soudy ani v tom, jestliže určení obecné ceny učinily vůbec předmětem důkazu znaleckého. Nepochybily po právní stránce ani v tom, že při tom přihlížely nebo daly znalcům přihlédnouti k poměrům v místě smlouvy, tedy v Čechách, neboť je to v souhlasu s doslovem, ale také s intencí zákona, protože kupující je zajisté oprávněn obrátiti věc k svému užitku zpeněžením právě také

tam, kde ji koupil, nehledíc k tomu, že by bylo bývalo na žalovaném, aby byl naznačil hned před procesním soudem, kteréže místo by bylo mělo býti vzato za základ k vyšetření obecné ceny a jak by se ona byla na tom místě projevila, což však žalovaný neučinil. Jak v tomto směru, tak také co do autora obrazu vyslovuje žalovaný pouhé hypotézy, domněnky, s nimiž ovšem nelze se spokojiti při řešení sporu a rozhodování věci. Správně posoudily soudy a daly posouditi znalci také obraz jako takový podle toho, jak se objektivně posouditi dal, bez ohledu na možnosti ve sporu nedokázané nebo na domněnky žalovaného. Pro toto objektivní posouzení obrazu jako předmětu, pro který má býti určena obecná cena, možno vzíti v úvahu jenom to, co je objektivně přijatelné pro znalce, a tak oni skutečně také peněžní hodnotu, tedy cenu obrazu, posuzovali, při čemž nesejde na tom, že se v ocenění rozcházel. Okolnost, že snad podle domněni žalovaného mohl přijíti v úvahu jako autor obrazu určitý autor, nemohla zde býti rozhodující. Vždyť žalovaný sám, snaže se vyvrátiti námitky žalobcovy, že byl uveden v omyl anebo že byl v omylu, se ohrazoval a trval na tom, že onen obraz ani za obraz Velasquesův neoznačoval ani jako takový neprodával, nýbrž připojil jenom atesty, jež uváděly onoho mistra za původce obrazu. Ony posudky, jež byly opatřeny soukromou cestou, nelze ovšem vzíti za základ oceňování obrazu, což žalovaný sám nepřímou uznává. Neměl by pravdu, kdyby snad chtěl budovati v dovolání na tom, že žalobce měl dokázati, že obraz od jmenovaného malíře nepochází. Sám správně uvedl, že podati důkaz o určité právní skutečnosti náleží tomu, kdo ji tvrdí a nikoli tomu, kdo popírá (qui affirmat, non qui negat). To však neplatí jenom o žalobci, jak se snad dovolatel mylně domnívá, nýbrž o obou stranách; také žalovaný musí podati důkaz o právní skutečnosti, na které buduje svou obranu. Jestliže snad měl za to, že obraz má větší obecnou cenu proto, že jde o obraz jmenovaného mistra, bylo na něm, aby tuto skutečnost dokázal, a nemůže průvodní břemeno přesunouti na žalobce, aby dokazoval, od kterého že umělce obraz nepochází nebo pocházeti nemůže. Žalovaný nejen, že nějaký průvodní návrh v tomto směru neučinil, nýbrž vážně ani netvrdil, že o zmíněného původce skutečně jde; sám uvedl, že původně považoval obraz za výtvar jiného, určitého původce, ovšem později k dolíčení své dobré víry a k vyloučení obmyslnosti trval na tom, že osobně je přesvědčen o tom, že ony atesty o původci, jež dal žalobci, jsou správné. Toto jeho osobní přesvědčení nemůže však býti základem určení obecné ceny obrazu a nelze požadovati a ukládati žalobci, aby správnost onoho přesvědčení žalovaného vyvracel.

Čís. 17456.

Lze se domáhati obnovy z důvodu podle § 530 č. 7 c. ř. s., dozvěděla-li se strana teprve po vydání rozsudku o jménu a adrese svědka, o jehož existenci sice věděla již za sporu, jehož však nemohla vypátrati, ježto šlo o osobu neznámou a jednání sporných stran jen náhodou přítomnou.